Sanjin Sorel

Galeb

NEOLIT

Sanjin Sorel: Galeb

Biblioteka Stilit

Glavni urednik Marko Gregur

Urednik Mario Kolar

© Sanjin Sorel i Neolit, 2026.
© za ilustracije Gordana Grohovac i Neolit, 2026.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez pisanog dopuštenja nakladnika.

Otisnuto u studenom 2026.

ISBN: 978-953-8563-29-4

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

„More je zadnje slobodno mjesto na zemlji!“
Humphrey Bogart

„Putovanje je halucinacija.“
Flann O’Brien, *Treći policajac*

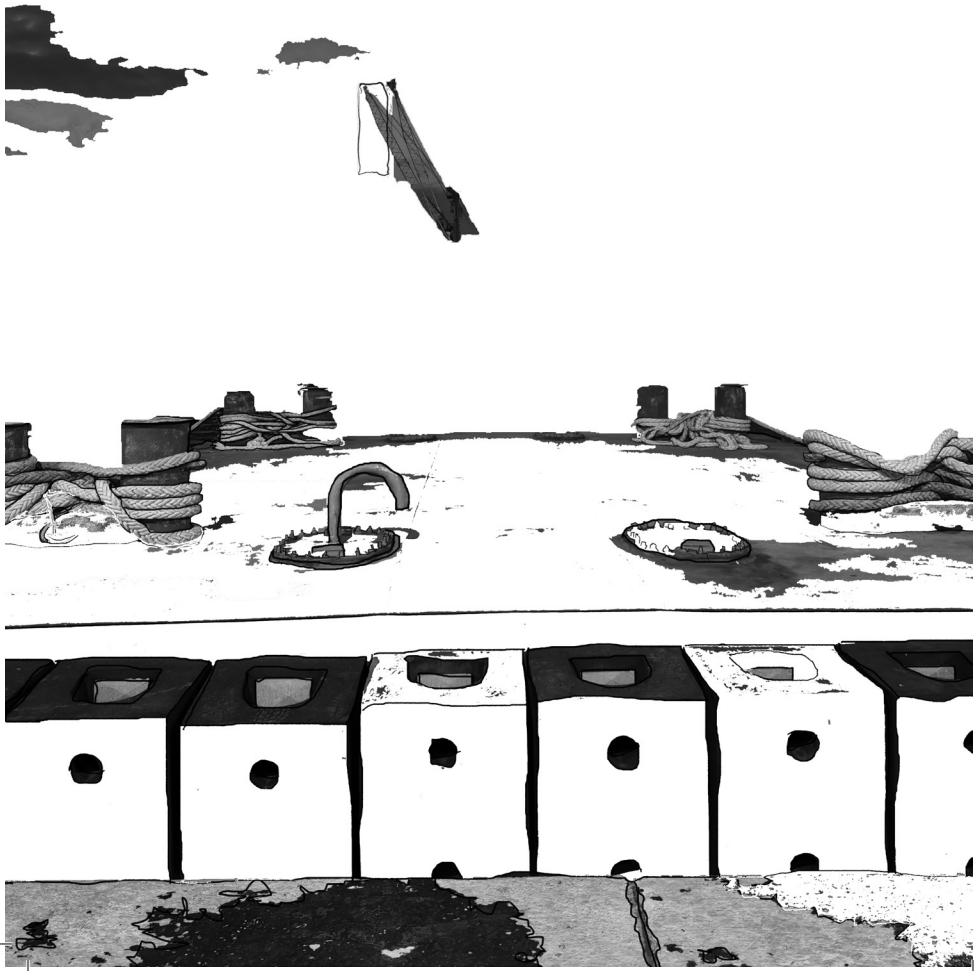
„Zamisli Noinu arku, bez Noe...“
Slobodan Šnajder, *Kamov, smrtopis*

„Ići naprijed, uvijek ići naprijed, da se prođe.“
Joseph Conrad, *Tajfun*

„Da bismo dospjeli do luke, moramo ploviti. Ploviti,
a ne bacati sidro. Ploviti, a ne lutati pučinom.“
Franklin D. Roosevelt

„Kako se nešto čudno, zanimljivo, zanosno i divno
nalazi u riječi put.“
Nikolaj V. Gogolj, *Mrtve duše*

„Nema veće nesreće nego opet vidjeti kopno nakon radosnog,
bezbrižnog putovanja brodom.“
Samuel Langhorne Clemens, *Otrovne misli*

Kapitul o porinuću broda

„(...) što su kraljevstva ako ne velike razbojničke družine?
Jer što su drugo razbojničke družine negoli mala kraljevstva?“
Aurelije Augustin, *O državi Božjoj*

Predsjednik Republike. Predsjednik Vlade. Gradonačelnik. Ministar prometa. Ministar kulture. Pročelnik gradskog odjela za kulturu. Pomoćnici ministara, predsjednika i pročelnika. Nekoliko veleposlanika susjednih zemalja i njihovo osoblje. Predstavnici poduzeća angažiranih na gradnji i opremanju broda. Projektanti broda, inženjeri, strojari s Brodograđevnog instituta, predsjednik uprave brodogradilišta, njegovi pomoćnici. Brodograđevni radnici. Novinari. Trsatska limena glazba. I ja.

Predsjednik Republike prisutne zabavlja vicevima, diže raspoloženje. Predsjednik Vlade u odijelu se vrpolji, znojan, ozbiljan, premda opušten. Gladni Gradonačelnik pohlepno se posvećuje sendviču od kuhane šunke s jajima. Ministar prometa dolazi u zadnji čas, opravdava se gužvama na autocesti, dobrom turističkom sezonom. Pročelnik gradskog odjela za kulturu koordinira svitu, pazi na *catering*, osjeća puls povijesnoga trenutka. Pomoćnici ministara, predsjednika i pročelnika vode *small talk*, uz bevandu i kanapee od račića, *cherry* rajčice, pašte-

tu od tune, uz pršut. Nekoliko veleposlanika susjednih zemalja i njihovo osoblje drže se povučeno. Predstavnici poduzeća angažiranih na gradnji i opremanju broda podijeljeni su između organiziranja porinuća lađe i zabavljanja uzvanika, pomalo nervozni, napeti, pomalo i uzbuđeni. Projektanti broda, inženjeri, strojari s Brodogrđevnog instituta, predsjednik uprave i njegovi pomoćnici drže se na okupu, zajedno su jači, raspravljaju o pogonskom stroju, sustavu napajanja strujom, stabilitetu i zapovjednom mostu. Brodograđevni su radnici zamazani, spremni za porinuće, ne jedu sendviče niti račiće. Novinari u glavi smišljaju zvučne naslove. Trsatska limena glazba dala si je oduška u podizanju atmosfere, raspoloženje je samo raslo kako su se nizale uspješnice Olivera Dragojevića *Tito i Prva proleterska*, *Prolog* Dade Topića, a uz *Tita posle Tita* Indeksa prisutni su već cupkali, no kada su zavrtjeli sa Zlatkom Pejakovićem i njegovim hitom *Digni svoju ruku druže* tada su već počeli pljeskati, a fino se društvance već lagano počelo opijati. Ja sve to ponosno promatram, razmišljam o probnoj plovidbi.

Okupljeni u brodogradilištu svi se oni pripremaju za povijesni čin porinuća obnovljenoga broda *Galeb* u more. Ne samo da će njegova nova turistička funkcija u Rijeci smjestiti taj grad *kao nezaobilaznu kulturnu destinaciju na kartu Europe* nego će učiniti i kudikamo više, simbolički će pomiriti hrvatsku prošlost, sadašnjost i budućnost – o tome su danima pisali i izvještavali svi mediji u zemlji. Povijesno porinuće samo što se nije dogodilo, pozornica je za svečani govor i *bacanje broda* spremna, uzvanici su već nestrpljivi.

Napokon dolazi i taj čas, hip, trenutak koji su generacije naših ljudi željno, nestrpljivo iščekivale. Na improviziranu govornicu nekako se onako korpulentan uspio uspeti gradonačelnik. Sendvič je već pojeo. I račiće također. Popio je i vrbničku žlahtinu, bez vode, tako da je bio dobro raspoložen. U tim se

trenucima očekuje nadahnut govor. Odmah je počeo, iskusan je već u društvenim konvencijama.

„Poštovani uzvanici, dame i gospodo, građanke i građani, osobita mi je čast što danas na ovome mjestu prisustvujemo u ovako *koncelebriranome* sastavu jedinstvenome događaju kako za naš Grad tako i za našu Republiku. Uz pomoć Europe naša je povijesna i pomorska baština uspješno sačuvana, naš brod *Galeb* zasjao je u nestvarnom svjetlu te s njime možemo ponosno odjedriti u Europu gdje nas već dugo čekaju. No, da vas malo podsjetim, dragi uzvanici, na njegovu povijest.

Rijetkima je poznat buran životopis *Galeba*. Elegantna je to željezna zvijer, da se malo slobodnije izrazim. Iz brodogradilišta je na svijet dospio pod imenom RAMB III 1936. godine. Namjena mu je bila prevoženje citrusa, banana i ostaloga egzotičnoga voća do Genove. U Drugome svjetskome ratu brod se naoružava, pod talijanskom zastavom sudjeluje u borbama protiv Francuske i Velike Britanije kao prateća krstarica, ujedno morem vozi, moram tako reći, crvljivo meso vojnicima u Libiju. Već 1941. u Bengaziju kroz njega prolazi britanski torpedo!“

Ministar prometa koji se namjestio pokraj svoje tajnice za vrijeme gradonačelnikova govora, naginje se prema njoj i polušapatom nadopunjuje svečani govor: „Precizno i dubiozno, hrabro s leđa oni ga zabijaju, do kraja.“ Ministar kulture, s druge strane tajnice, također se naginje prema njoj i u uho joj još nježnije nadopunjuje prvog ministra: „Tamo gdje prođu Englezi život poprima različite forme koje opisuje, ako smijem primijetiti, filozofija egzistencijalizma.“ Tajnici podatak od neprocjenjivog značaja. Te nastavi: „Ukoliko je pritom riječ i o podmornici Gordog Albiona onda to znači kako je izvršena duboka penetracija.“ Pročelnik gradskog odjela za kulturu prilazi istoj tajnici, s leđa, i dodaje dodatne podatke kojih se ova dva ministra nisu dosjetili: „Od tog se trenutka za brod stvari kreću

naopako. Ne samo da su ga Englezi naguzili nego je mogao ploviti samo unatrag, obrnuto i naopako.“ Tajnica, okružena mužima, odolijeva napadu visokih političkih predstavnika zemlje, rutinski se smješka, čak i hihoće. Ministri su zadovoljni sobom, svojom duhovitošću.

Za to vrijeme Gradonačelnik i dalje vergla po povijesti. „Uz razne peripetije u Trstu brod popravljaju da bi ga 1943. preuzeli Nijemci, nadjenuvši mu ime *Kiebitz*. Polaganje mina njegov je zadatak.“

Predsjednik Republike Predsjedniku Vlade nadopuni Gradonačelnika: „Izbacivao je iz sebe mine Kvarnerom kao ovce po kršu Beleja brabonjke. A kada ti prijatelji, saveznici, ugaze u govno onda te dobro izbubetaju svojim demokratskim bombama.“ Predsjednik Vlade na to ne reagira, osim: „Nemoj, Englezi posvuda imaju špije, a za tjedan dana idem u London na neku konferenciju.“

Gradonačelniku ništa ne znači komešanje ispred bine, naprotiv, govor teče dalje. „*Galeb* se, izbombardiran od Engleza, u studenome 1944. nalazi na dubini od 22 metra, u Riječkoj luci. Prijateljske bombe ne bole, padaju meko poput paperja i na vrijeme posadu obavještavaju da se sklone, što ona i čini.“ Nadahnuto je govorio Gradonačelnik, zanijevši se u slobodnoj interpretaciji događaja vezanih uz brod.

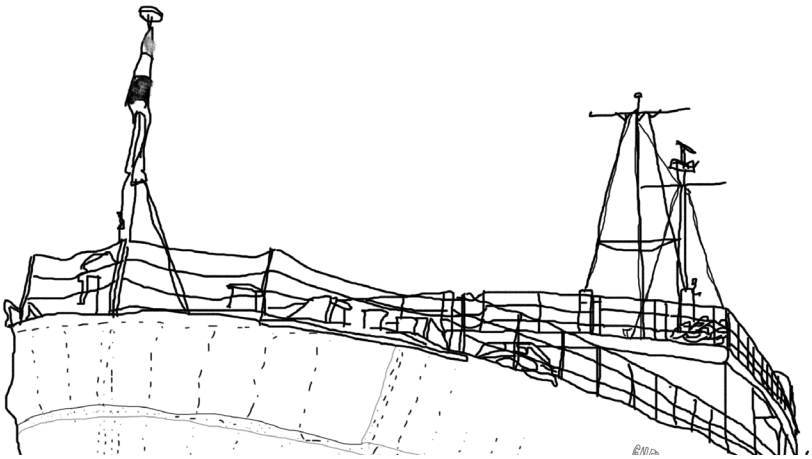
„Taman se priviknuo na tišinu podmorja, a već ga vade. *Galeb* se sprema na novi uzlet u visine“, ne da se smesti vrućinom najokrutnijega mjeseca. Gradonačelnik stvar mora istjerati do kraja. „1948. popravljaju ga u Puli i uređuju u luksuznu jahtu. Mahagonij, koža, bar, prostrane sobe. A da se povijest grubo našali s onime tko je sklon zaboravljanju te da doista djeluje biblijska maksima oko okretanja drugoga obraza svjedoči prvo njegovo krstarenje 1953. godine, gdje drugdje nego u Englesku, da ga valjda i po treći put nečim pogode.“

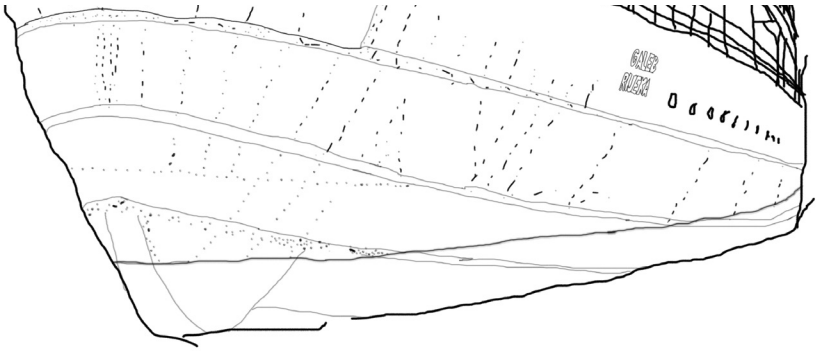
Kapitul o životopisu *Galeba*

„Izmislili su staklo koje je propuštalo muhe.“
Julio Cortázar, *Priče o Kronopijama i Famama*

„Kakav radostan dan“, pjeva danas glasom Karela Buriana kapetan Kuzma. Kapetan čiji će posljednji radni sati na moru, prije mirovine, biti plovidba od Kraljevice do Rijeke i natrag, otisnut će se na put, do podneva će se već vratiti na privez. Kuzma zna da je istoga datuma samo 534 godine ranije Bartolomeu Dias, 13. travnja 1487., isplovio iz Lisabona.

Prije negoli se ukrcao na pilotinu, dotjerao se odmjereno i pedantno. Biti kapetanom *Galeba*, na plutajućoj povijesti, velika je obaveza. Kako i priliči, sve je pažljivo pripremio: završni

touché – bijela kapetanska odjeća za muževan, kapetanski stas, zlatne epolete na ramenima i šapka stoje kao saliveni, *Terre d'Hermes*, senzualni, zemljano-pikantni miris, *Ray-Ban* na nosu. Uz ljetni dan – *Positive Vibrations*. Namjerava u mirovinu mirno otploviti, dotjeran. Ipak je malo nervozan, nikada ne zna prate li ga glasine o njegovim neobičnim životnim kursovima ili samo miris parfema. Nije vrijeme za dogodovštine iz bogate prošlosti čije su nijanse katkad znale biti neobične. Kako se kaže, veliki ljudi – neuobičajeni poslovi. Za njegove pojmove trenutno ništa nije važnije od činjenice da se previše novinara natiskalo na navozu. Usprkos oblačiću sumornih misli koje mu lunjaju glavom, pjevušio je gotovo dječački *kakav radostan dan* glasom Karela Buriana skačući poletom mladića na palubu *Galeba*, koračićem čovjeka, korakom čovječanstva Republike.

Trup broda pažljivo je adaptiran, rekonstrukcija je slijedila stroga konzervatorska pravila. Pedantno bijelo obojan, ravnomjerno raspoređenih zakovica u nadvodnome dijelu, posvuda s cink protektorima, vidi se kako su nekadašnji brodograditelji bili izuzetni majstori. Premda nisu radili drvene kobilice, njihova je umješnost na razini najboljih kalafata. Posvuda detalji od tikovine. Budući da je Kuzma ponešto znao o konstrukciji brodova, odmah je uočio specifičnosti gradnje od prije gotovo cijelog stoljeća. Na izlazu osovina čelični su dijelovi oplate različito, poprečno zakrivljeni, u S-obliku, na spoju s trupom. Limovi su savijani prešama, zagrijavani pa oblikovani,

Sadržaj

7 Kapitul o porinuću broda
13 Kapitul o životopisu *Galeba*
19 Kapitul o turistima na rivi
25 Kapitul o zamjeni jednog broda s drugim
33 Kapitul o kapetanu i tri *tumpića*
39 Kapitul o tome kako se nešto dogodilo timunu
45 Kapitul o dobrim rješenjima u lošoj *Situaciji*
52 Kapitul o svetom Filčiću na moru
55 Kapitul o loncima
60 Kapitul o gubljenju
67 Kapitul o kapetanu, Tatjani i Lapovu
74 Kapitul o toku misli u brodskoj kabini br. 1 i ostalom
80 Kapitul o Susku i Zvjezdani
86 Kapitul o bonaci
91 Kapitul o paralelnoj mizansceni na kopnu
94 Kapitul o razgovoru ugodnom
100 Kapitul o alegoriji i još nekoj sitnici
104 Kapitul o slikama na krivom brodu
114 Kapitul o tome kamo se ide, crv sumnje u jabuci
118 Kapitul o kapetanu i kapetaniji
122 Kapitul o skučenosti
127 Kapitul o zajedničkoj večeri
137 Kapitul o Saboru putnika

142 Kapitul o nadnaravnom, *danse macabre*
147 Kapitul o općoj *Situaciji*
150 Kapitul o jedrilici
153 Kapitul o buđenju
158 Kapitul o maloj panici u narodu
164 Kapitul o promašaju *Galeba*
169 Kapitul o bolesti broda i putnika
173 Kapitul o doživljaju *Situacije*
181 Kapitul o proglašavanju izvanredne *Situacije* ili donošenje ustava Kapetanije Galeb
188 Kapitul o inicijativi za osnivanje stranke
194 Kapitul o prvoj večeri u novoj državi na karti svijeta
199 Kapitul o lopovu na brodu
202 Kapitul o potrazi za lopovom
209 Kapitul o raciji ili potraga za ukradenim tunama i prepredenim banditom
213 Kapitul o borbi čovjeka i ribe
217 Kapitul o tajanstvenom noćnom razgovoru
220 Kapitul o doručku i državi
225 Kapitul o nestanku Lapova i pitanju postoji li on uopće
230 Kapitul o budućnosti
235 Kapitul o državnoj umjetnosti i državnoj prošlosti
243 Kapitul o mračnoj oluji
248 Kapitul o smrti
253 Kapitul nakon škure bure

nakladnik
Neolit
Katarine Zrinski 19
48 000 Koprivnica
www.neolit.hr
info@neolit.hr

za nakladnika
Marko Gregur

lektura i korektura
Franjo Nagulov

ilustracije
Gordana Grohovac

dizajn i prijelom
Jasna Goreta

tisak
Denona, Zagreb

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006065878509366.